

of the economy growth (resulted in growth of volumes of gross regional product), so as they are the motive factor of increase of region competitiveness and the whole country.

References

1. A Study on the Factors of Regional Competitiveness. A draft final report for The European Commission Directorate-General Regional Policy., с.2-3
2. Begg I. Cities and competitiveness. – Urban Studies. – Vol.36. – 1999. – p.795-809.
3. Camagni R. On the concept of Territorial Competitiveness: Sound or Misleading? – Urban Studies. – Vol.39. – No13. – 2002. – p.2395-2411.
4. Cellini R, Soci A. Pop competitiveness. – Banca Nazionale del Lavoro. – Quarterly Review. – LV 220. – p.71-101
5. Easterly, W. 2002. The Elusive Quest for Growth. Cambridge, MA: MIT Press.
6. ECORYS. The Competitiveness of Places and Spaces. – Rotterdam/Leeds/Birmingham/Brussels. – 2004.
7. Finance & Development. 2007. Country Focus: Mexico. September. 44 (3).Gardiner B., Martin R., Tyler P. Competitiveness, Productivity and Economic Growth across the European Regions. – London. – 2004.
8. Grossman, G. and E. Helpman. 1991. Innovation and Growth in the World Economy. Cambridge, MA: MIT Press. Chapters 3 and 4.
9. IMF (International Monetary Fund). September 2007a. World Economic Outlook Database, April 2007. Washington, DC: International Monetary Fund.

ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІКИ ІННОВАЦІЙНОГО ТИПУ

А.А. Дускіна

Одеський національний політехнічний університет

Досліджено сутність категорії «трансфер технологій», визначено основних учасників даного процесу, проаналізовано основні інтереси останніх щодо участі в процесі передачі технологій. Запропоновано механізм створення консорціумів наукового та промислового підприємств для здійснення трансферу технологій.

Ефективність здійснення інноваційного процесу визначається ефективністю його інструменту - трансферу технологій, а саме передачею науково-технічних знань і досвіду для надання науково-технічних послуг, застосування технологічних процесів, випуску продукції.

Зараз перед нашої країною стоїть завдання якнайшвидшого формування економіки інноваційного типу та інтеграції у світове господарство на нових принципах, що можливо лише за умови формування ефективної національної інноваційної системи, інтенсивному використанні та відтворенні науково-технічного потенціалу, в напрямі підвищення конкурентоспроможності з точки зору довгострокового техніко-економічного розвитку. Характерною рисою сучасного етапу світового розвитку є інтенсивна комерціалізація науково-технічного прогресу та динамічне становлення універсального режиму міжнародної торгівлі інтелектуальними товарами. Означені риси сучасного економічного розвитку світу стали домінуючими завдяки інтенсифікації процесів передачі нових наукових знань та технологій з наукової сфери у виробничу – процесів трансферу технологій.

Дослідженню теорії і практики трансферу технологій присвячені чисельні роботи як вітчизняних так і закордонних науковців, серед яких можна виділити роботи Ляшенко О.М., Титова В.В., Іжевського П.Г., Марголіної Н.В., Попова С.Ф., Козик В.В., Р. Фатхутдінової, І. Федоровой, Л. Федуловой та ін.

На сьогодні більшість економік світу виходять із рецесій та криз через впровадження інвестиційно-інноваційних моделей їх розвитку та управління. За статистикою, до ринку в розвинених країнах доходить:

- 20% інновацій, створених в результаті проведення фундаментальних досліджень;
- 80% інновацій, виконаних на замовлення промислових підприємств [1, с. 26].

Такий результат пов'язаний не тільки зі сприятливою ринковою ситуацією, але і, в першу чергу, з людським потенціалом. Зазвичай, ідея створення нововведення, яка народжується на промислових підприємствах та перетворюється на їх стратегічну потребу вирішується з високим ступенем вірогідності. Але якщо науковець запропонує свою розробку до того, як керівництво підприємства усвідомило потребу у створенні інновації, вона буде відхилена. Ніхто не впроваджує нововведення заради нововведень. Адже трансфер технологій – це не одномоментна подія, а довготривалий процес, що тягне за собою значні витрати і зміни в управлінні підприємством.

Загальні засади правового регулювання діяльності у сфері трансферу технологій визначені в Цивільному кодексі України. Відповідно до Закону України «Про державне регулювання діяльності в сфері трансферу технологій» трансфер технології – це передача технології, що оформляється шляхом укладення двостороннього або багатостороннього договору між фізичними та/або юридичними особами, яким установлюються, змінюються або припиняються майнові права і обов'язки щодо технології та/або її складових [2, с. 3]. Таким чином, якщо суворо дотримуватись букви цього закону, то фактично йдеться про передачу майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності, які є складовими технології, від однієї особи – ліцензіара, до іншої особи – ліцензіата.

Трансфер технологій, за своїм економічним змістом, здійснюється як у некомерційній, так і в комерційній формах. Комерційний трансфер означає процес переходу результатів наукових досліджень у сферу практичного застосування, виробництва та маркетингу нових продуктів з метою отримання комерційної вигоди [4, с. 286]. Оскільки трансфер технологій є однією з форм забезпечення інновацій, то очевидно, що в результаті його здійснення можна досягти таких ефектів, що і від реалізації інноваційної діяльності. Трансфер технологій може реалізовуватися у формах наведених на рис. 1.

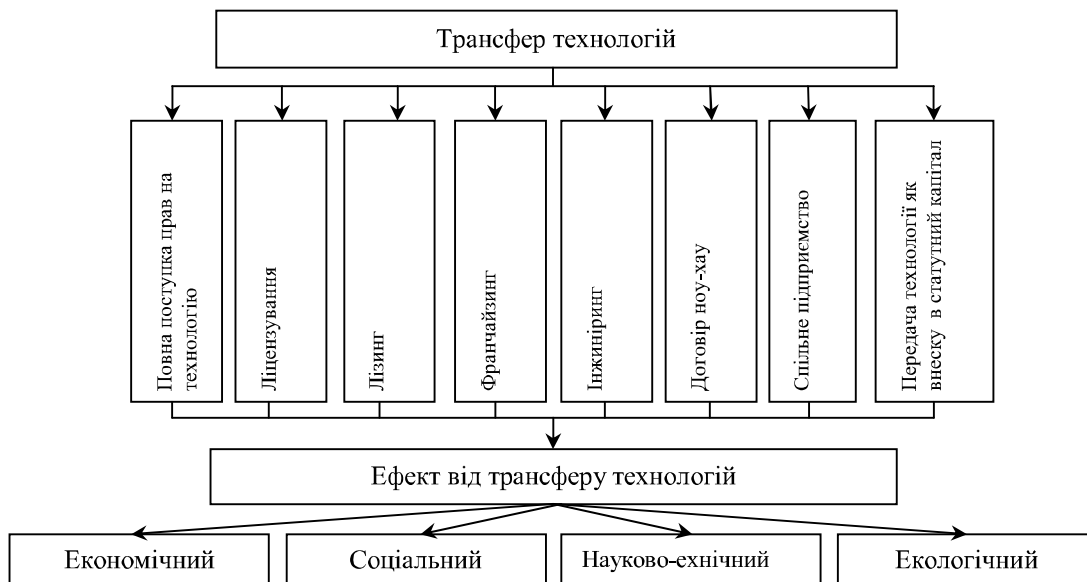

Рис. 1. Форми трансферу технологій

Не дивлячись на постійне підвищення значущості проблеми трансферу технологій на світовому ринку наприкінці ХХ ст. все ж таки відсутні статистичні бази даних, що дозволяють кількісно і якісно оцінити міжнародні технологічні потоки, теоретичні дослідження. Дійсно, на жаль, до теперішнього часу питання трансферу технологій, як в рамках національної інновацій-

ної системи, так і в контексті розвитку світової економіки розглядалися у вітчизняній літературі в незначній мірі.

У сучасній зарубіжній науковій літературі теорія міжнародного трансферу технологій також недостатньо розроблена і відстає від практики. Саме мала ступінь вивченості у вітчизняній літературі теорії і практики трансферу технологій та міжнародного трансферу технологій, зокрема, підкреслює актуальність розгляду даного питання.

Хоча законодавство США не визначає поняття «Трансфер технологій», проте, існують декілька базових визначень, прийнятих відомими суб'єктами трансферу технологій в США:

— «Процес використання технології, знань, ноу-хау або обладнання з метою, яка не була передбачена його розробниками. Трансфер технології може привести до її комерціалізації або модифікації продукту або процесу» (визначення Національного центру трансферу технологій).

— «Процес, який дозволяє використовувати існуючі, розроблені у рамках бюджетного фінансування знання, обладнання або потужності з тим, щоб задовольнити певні громадські або приватні потреби» (визначення Федерального консорціуму лабораторій).

— «Формальне передання нових знань або інновацій, отриманих в результаті науково-дослідних робіт в університетах і неприбуткових дослідницьких організаціях, в комерційний сектор для спільної вигоди» (визначення Асоціації університетських менеджерів технологій) [3, с. 170].

Однак, наведені вище визначення відрізняються між собою, проте, закладена в них головна ідея однакова – це просування технології на шляху до її практичного використання з отриманням, зрештою, прибутку або іншої користі.

В Україні сьогодні немає прикладної науки, якій можна замовити розробку необхідної ринку технології. Академічна наука поки, що не може виконувати замовлення промислового сектора. Сьогоднішні держзамовлення не можуть забезпечити всі потреби інститутів, сформовані ще в допереходовні часи.

Для подолання сформованих негативних тенденцій необхідно створити механізм, який буде стимулювати українську промисловість використовувати наявні і замовляти нові вітчизняні технології, а вчених - з готовністю виконувати бізнес-замовлення.

Цим механізмом може бути можливість створення консорціумів наукового та промислового підприємств для здійснення трансферу технологій.

Регулювання економічних інтересів наукових інститутів та промислових підприємств представимо на рис. 2.

Якщо підприємство готове придбати і вивести на ринок розробку, а її автори в особі наукової організації та інститутів готові брати участь в доопрацюванні результатів НДР до стадії промислової технології, то така діяльність повинна мати і державне фінансування на основі проектного підходу. У цьому випадку витрати на доопрацювання технології покриває (частково або повністю) держава (знижуються ризики промислової фірми та НДІ), а інститут до того ж отримує право на частину прибутку від реалізації готової продукції (стимул до участі в консорціумі).

Організаційно-правова форма такого консорціуму може бути будь-якою. Головне, що ризики, пов'язані зі створенням інновації, різко знижуються, і проект стає комерційним:

— шанси вивести технологію на ринок - більше 50%. Це пов'язано з тим, що під час виконання замовлення на створення нового способу виробництва будуть враховані маркетингова ситуація і технічний стан промислового підприємства: нова продукція повинна задовольняти сучасним вимогам ринку, а технологія - можливостям освоєння її конкретним виробництвом;

— у консорціумі є можливість залучення сторонніх фінансових ресурсів;

— з'являється можливість об'єднання матеріальних та інтелектуальних можливостей учасників консорціуму;

— розробка здійснюється на основі інноваційного проекту, що дозволить оптимізувати витрати на НДДКР, виробництво і збут, визначити часові рамки.

Роль особистості в науці та інноваційної діяльності неможливо переоцінити. Частіше за все, вчені та науковці просто не можуть пристосуватися до ринкових реалій часу (а прикладна наука - це реальний бізнес), оскільки їм незрозумілі нові тенденції, пов'язані з пошуком замовлень і вирішенням інших господарських проблем. В інститутах повинна бути змінена структура і якість менеджменту, створені служби технологічного маркетингу. У рамках діяльності науково-виробничих консорціумів можуть бути створені реальні передумови для структурної перебудови та ідеологічної роботи наукового сектору.

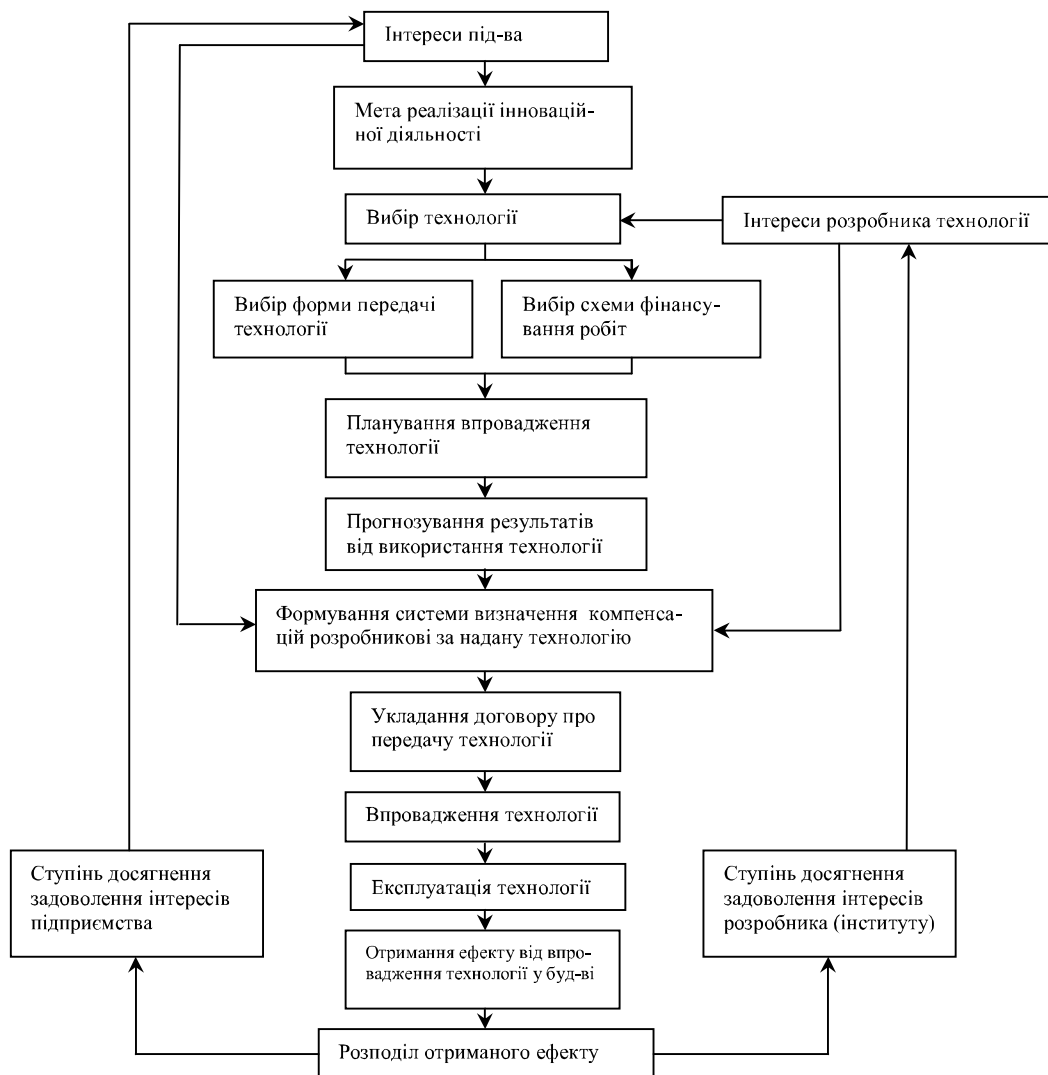

Рис. 2. Регулювання економічних інтересів суб'єктів трансферу технологій

Надбавши практичний досвід у взаємодії з промисловістю в рамках консорціумів, наукові інститути отримують більше шансів знайти бізнес-партнера та ресурси для розробки оригінальних технологічних продуктів.

Є ще одна позитивна сторона в створенні консорціумів наукового та промислового підприємств. У країні фактично немає прикладної науки, а відсоток виконання академічними інститутами прикладних розробок невеликий. Можна, звичайно, почати творити науку, що задовольняє приватний сектор, наново, на порожньому місці. А можна - на базі вищезазначених консорціумів.

Література

1. Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України / Інформаційний вісник мережі регіональних центрів з інвестицій та розвитку. – Київ 2013. – С. 26 - 28.
2. Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій». Доступно з: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=143-16>
3. Ігнат'єва А.В., Максимцов М.М. «Дослідження систем управління» // Навчальний посібник. - М. - 2000 - 589 с.
4. Козик В.В., Жураковська М.Б. Сутність та особливості здійснення трансферу технологій/ В.В. Козик, М.Б. Жураковська// Економічні науки Серія Регіональна економіка: збірник наукових праць/ Луцький національний тех. університет (Випуск 7/27) – Луцьк 2010 – С. 168-176.